

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA TA'LIM VA TARBIYA UYG'UNLIGINI TAMINLASHDA INSONPARVARLIK YONDASHUVI

Artikbayeva Umida Muxitdin qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim kafedrası talabasi

Email: artikbayevaumida446@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17341746>

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida ta'lim va tarbiya uyg'unligini ta'minlashda insonparvarlik yondashuvining roli ochib beriladi. Insonparvarlik – bu bolani shaxs sifatida hurmat qilish, uning ehtiyoj va imkoniyatlarini inobatga olgan holda individual yondashuvni shakllantirishdir. Maqolada pedagogik jarayonda mehr, hurmat, tenglik va hamkorlik muhitini yaratish orqali bolaning har tomonlama rivojlanishiga erishish yo'llari yoritiladi.

Kalit so'zlar: insonparvarlik, boshlang'ich ta'lim, tarbiya, ta'lim-tarbiya uyg'unligi, pedagogik yondashuv, bola shaxsi

Аннотация: В данной статье раскрывается роль гуманистического подхода в обеспечении единства обучения и воспитания в начальном образовании. Гуманизм предполагает уважение к ребёнку как к личности, учет его потребностей и индивидуальных особенностей. Рассматриваются пути создания атмосферы любви, уважения, равенства и сотрудничества в педагогическом процессе для всестороннего развития ребёнка.

Ключевые слова: гуманизм, начальное образование, воспитание, единство обучения и воспитания, педагогический подход, личность ребёнка

Abstract: This article explores the role of the humanistic approach in ensuring the integration of education and upbringing in primary education. Humanism means respecting the child as a personality, taking into account their needs and individual characteristics. The paper highlights strategies to create an environment of love, respect, equality, and collaboration in the educational process to support the child's holistic development.

Keywords: humanism, primary education, upbringing, integration of education and upbringing, pedagogical approach, child's personality

Zamonaviy ta'lim tizimining asosiy maqsadi – bilimli, mustaqil fikrlovchi, iymonli va insonparvar shaxsni tarbiyalashdir. Bu jarayon ayniqsa boshlang'ich ta'lim bosqichida katta ahamiyat kasb etadi, chunki shu davrda bolaning shaxsiyati, dunyoqarashi va axloqiy qadriyatları shakllanadi. Shu sababli boshlang'ich ta'limda ta'lim va tarbiyani uyg'unlashtirishda insonparvarlik yondashuvi muhim o'rin tutadi.

Insonparvarlik yondashuvi – bu bolani ta'lim jarayonining markaziga qo'yish, uning hissiy holati, qiziqishlari va qobiliyatlarini inobatga olishdir. Bunday yondashuvda o'qituvchi o'quvchini faqat bilim oluvchi emas, balki faol, ijodkor va fikrlovchi shaxs sifatida ko'radi.

Insonparvarlik yondashuvining mazmuni. Insonparvarlik yondashuvi ta'limning mohiyatini tubdan o'zgartiradi: u shaxsga yo'naltirilgan ta'limni ilgari suradi. O'quvchi endi o'qituvchi aytganini yodlovchi emas, balki bilimni izlovchi, tahlil qiluvchi va mustaqil fikr bildiruvchi ishtirokchidir. Bu jarayonda o'qituvchi yo'lboshchi, maslahatchi va ruhiy tayanch rolini bajaradi.

Insonparvar ta'limning asosiy tamoyillari: o'quvchining qadr-qimmatini hurmat qilish, shaxsiy yondashuvni ta'minlash, o'z fikrini erkin bildirish imkonini yaratish, xatoni jazolash emas, balki o'rganish vositasi sifatida ko'rish, ijobiy muloqot va rag'batlantirishga e'tibor qaratish.

Tarbiya va ta'lim uyg'unligi. Boshlang'ich sinfda o'quv jarayoni nafaqat bilim berish, balki shaxsni tarbiyalashga ham yo'naltirilgan. Darslar davomida o'qituvchi nafaqat fan asoslarini o'rgatadi, balki o'quvchilarda axloqiy, estetik va ijtimoiy fazilatlarni ham shakllantiradi.

Masalan: ona tili darslarida so'zning kuchi, halollik va samimiyat haqida suhbatlar, matematika darslarida aniqlik, adolat, mehnatsevarlik g'oyalarini singdirish, tabiatshunoslikda ekologik ong va vatanparvarlikni rivojlantirish. Bunday uyg'unlik natijasida bolaning aqliy, ma'naviy va hissiy o'sishi uyg'un tarzda amalga oshadi.

Insonparvar o'qituvchi faoliyatining o'ziga xosligi. Insonparvar o'qituvchi bolani sevadi, uni tushunishga intiladi va o'z darslarini mehr, sabr va hurmat asosida olib boradi. U o'quvchining yutuqlarini rag'batlantiradi, xatolarni esa rivojlanish imkoniyati sifatida qabul qiladi.

Shuningdek, o'qituvchi: o'quvchilarning ruhiy holatini hisobga oladi, darslarni o'yin, suhbat va amaliy faoliyat orqali jonlantiradi, ota-onalar bilan doimiy hamkorlik qiladi, har bir bolaning ijobiy tomonlarini kashf etadi. Bu esa maktabda sog'lom, do'stona va ijobiy muhitni shakllantiradi.

Insonparvarlik yondashuvining natijalari. Insonparvarlik asosida tashkil etilgan ta'lim: bolalarda o'ziga ishonch va mustaqillikni oshiradi, bilim olishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi, ijtimoiy faollikni rivojlantiradi, maktab jamoasida sog'lom muhitni yaratadi, ta'lim-tarbiya samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa. Boshlang'ich ta'limda tarbiya va ta'lim uyg'unligini insonparvarlik asosida tashkil etish — shaxsni har tomonlama kamol toptirishning muhim omilidir. Har bir bola noyob shaxs bo'lib, uni tushunish, qo'llab-quvvatlash va imkoniyatini yuzaga chiqarish o'qituvchining eng muhim burchidir. Insonparvarlik yondashuvi nafaqat o'quvchini bilimli, balki mehr-oqibatli, mas'uliyatli va ezgu fikrli inson sifatida tarbiyalaydi. Bu yondashuv — zamonaviy ta'limning yuragi, kelajak avlod kamolotining kalitidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Zunnunov A., To'xliyev B. Pedagogika asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Yo'ldoshev J.G., Hasanboeva O. Pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
5. Boshlang'ich ta'lim Davlat ta'lim standarti. – Toshkent, 2021.